

Sunt un eretic în ce-l privește pe Linnaeus și nu mi se pare nimic mai puțin straniu – sau mai corect poetic – decât ca el să fi înnebunit spre sfârșitul vieții. Nu contest valoarea instrumentului pe care l-a pus la dispoziția științelor naturii – care de fapt nu era altceva decât o extensie abilă a sistemului aristotelic și pe care, dacă n-ar fi fost el, oricum l-ar fi elaborat altcineva nu peste mult timp –, însă am rețineri față de schimbarea de durată pe care a produs-o în conștiința omului de rând.

Nu că nu aş împărtăși ceva din atașamentul fertil al tatălui meu pentru copacul individual, copacul în sine, și arta cultivării lui – la propriu sau în sens artistic. Însă trebuie să mărturisesc că dragostea mea se îndreaptă spre mai mulți copaci, mai exact spre peisajele interne complexe pe care le alcătuiesc când sunt lăsați în voia lor. În organismul coloniei, coralul verde al pădurii

sau al crângului, experiența, aventura, plăcerea estetică – și cred că aş putea include aici și adevărul –, toate se află dincolo de coronament, de zidul exterior al frunzelor, și dincolo de individ.

Evoluția a transformat omul într-o creatură a cărei percepție este izolatoare, căci ea privește lumea nu numai antropocentric, ci și individualizat, oglindă a felului în care ne place să ne imaginăm propriile noastre euri. Aproape întreaga noastră artă de dinaintea impresioniștilor – sau a celui care a fost pentru ei un fel de Sfânt Ioan Botezătorul, William Turner – proclamă dragostea noastră pentru contururi clare și identități unice, pentru lucrul individual desprins din neclaritatea fundalului. Această putere de a detașa un obiect de ceea ce-l înconjoară și de a ne concentra asupra lui este un criteriu implicit al tuturor judecăților noastre asupra laturii mai realiste a artei vizuale și e foarte asemănătoare,

dacă nu chiar identică, cu ceea ce aşteptăm de la instrumente optice precum microscopul sau telescopul – să mărească, să focalizeze, să clarifice imaginea, să individualizeze din mulţime. Ştiinţa este în mare parte dedicată acestui scop: de a oferi etichete specifice şi explicaţii pentru anumite mecanisme şi ecologii – pe scurt, de a sorta şi ordona ceea ce pare adunat de-a valma într-o masă amorfă. Până şi simpla cunoaştere a numelor şi comportamentului florilor sau copacilor declanşează acest proces de diferenţiere sau individualizare, îndepărtându-ne cu un pas de realitatea totală şi apropiindu-ne de antropocentrism. Cu alte cuvinte, acţionează mental ca un echivalent al obiectivului aparatului de filmat. Ea distruge sau limitează deja anumite posibilităţi de a vedea, de a înţelege, de a experimenta. Acesta este fructul amar al pomului cunoaşterii din Uppsala.

El pune, de asemenea, imperios niște probleme grave cu privire la realitatea granițelor pe care le impunem lucrurilor văzute. Într-o pădure „frontiera” vizuală reală a fiecărui copac este de obicei imposibil de deosebit, cel puțin în timpul verii. Ne simțim – sau credem că ne simțim – mai apropiați de „esența” copacului (sau a speciei lui) când se întâmplă să se afle, asemeni nouă, în izolare. Însă evoluția n-a plănuit ca arborii să crească separat. Ei sunt niște creaturi cu mult mai sociale decât noi și nu sunt mai naturali ca specimene izolate decât este omul ca marinar naufragiat sau ca pustnic. Societatea lor creează sau sprijină la rândul ei alte societăți de plante, insecte, păsări, mamifere, microorganisme. Pe toate le putem izola și diseca, însă ele rămân aceeași entitate ideală – sau experiență integrală – a pădurii și fără îndoială că triburile primitive ale umanității încă le consideră ca atare.

Savanții restrâng cuvântul „simbiotic“ la acele relații dintre specii care aduc un folos reciproc și evident, însă pădurea adevărată, locul adevărat, de orice fel ar fi el, este suma tuturor fenomenelor lui. Într-un anumit sens, toate sunt simbiotice, fiind apropiate într-o apropiere de ființe. Tocmai pentru că o asemenea sumă imensă de interacțiuni și coincidențe în timp și spațiu nu poate fi calculată de știință (un savant ar putea spune că ea n-ar avea nici o utilitate chiar dacă ar fi calculabilă), cel mai adesea o ignorăm și tratăm zborul păsării și ramura de pe care ea a zburat sau frunza în bătaia vântului și umbra ei pe pământ ca evenimente separate sau ca pe niște ghicitori – care pasăre? care ramură? care frunză? care umbră? Aceste granițe problematice (unde clasez eu asta?) ne aparțin nouă, nu realității. Suntem conduși spre ele, prinși în capcana lor nu numai din punct de vedere cultural și

intelectual, ci și cât se poate de fizic, prin neastâmpărul privirii, prin limitarea câmpului și acuității noastre vizuale. Cu mult înainte de a se inventa lentilele și aparatul de filmat, ele au existat în ochii și mințile noastre, atât în modul nostru de percepție, cât și în modul de a analiza cele percepute : nesfârșite secvențe scurte și stop-cadre, nesfârșita nevoie de a edita și clasifica acest material brut.

Mi-am petrecut toată tinerețea ca naturalist amator mai mult sau mai puțin tradiționalist, ca pseudo-savant abordând natura ca pe un fel de enigmă sau joc intelectual, unde faptul că eram în stare să aplic denumiri și să explic comportamente – prin urmare, să identific și să înțeleg mecanisme – constituia tot ce-mi puteam dori pentru a mă simți încântat și răsplătit. Treptat, mi-am dat seama cât de nepotrivită era această abordare, faptul că, în mod insidios, natura era transformată într-un fel de oponent, o